

POSTAWY CZŁOWIEKA W SYTUACJI EKSTREMALNEJ.

Sytuacje ekstremalne zwane inaczej traumatycznymi stanowią bezpośrednie zagrożenie dla życia człowieka, powodują negatywne doznania psychiczne. Każdy człowiek prezentuje inną postawę w czasie ekstremalnych okoliczności. Postawy te są próbą dostosowania się do warunków i zapewnienia sobie przetrwania, jednak nie zawsze jest możliwe zachowanie przy tym cech ludzkich, humanitarności i etyczności.

Dwudziestolecie międzywojenne na nowo zdefiniowało termin człowieczeństwa. Dwie okrutne wojny, system totalitarny spowodowały, że człowiek został pozbawiony cech ludzkich. Samotność, niewiedza na temat własnego życia, praca ponad siły, oddzielenie od bliskich, głód i niedożywienie doprowadzały ludzi do wyniszczenia, bestialstwa.

Postawy ludzkie w sytuacjach ekstremalnych zostały opisane przez Gustawa Herlinga-Grudzińskiego w utworze pt. „Inny świat„. Powieść opisuje łagrową rzeczywistość, obóz, czyli miejsce nieludzkie, gdzie prawa i godność człowieka nie obowiązują. Ludzie, którzy są wykorzystywani do pracy ponad siły, przechodzą tortury fizyczne i psychiczne dochodzą do granicy upodlenia tracąc przy tym swoje człowieczeństwo. Prowadząc tą walkę o przetrwanie są w stanie poświęcić życie swoich współwięźniów. Skazani donoszą na siebie nawzajem, są obojętni na krzywdę innych, okrutni wobec słabszych, gwałcą, mordują, rabują. Skazani są w stanie samookaleczać się, aby tylko móc przetrwać. Przykładem jest Michaił Kostylew, który opalał sobie rękę nad ogniem, by otrzymać zwolnienie z pracy, gdy jego tajemnica wyszła na jaw, oblał się wrzątkiem i umarł w męczarniach. Więźniowie łagru nie odczuwają współczucia i litości dla słabszych. W obozie następuje rozpad stosunków międzyludzkich, kontakty między więźniami ograniczają się tylko do pozyskiwania informacji, które będą mogli wykorzystać w donosach. Niektórzy skazańcy podejmują heroiczną walkę o zachowanie człowieczeństwa, godności w tych okrutnych, nieludzkich, nielitościwych i barbarzyńskich warunkach. Przykładem jest przedwojenny urzędnik ministerstwa, polski patriota.

Zachował w obozie godność, pielęgnował wspomnienia, modlił się za wszystkich, był w grupie głodujących Polaków. Z kolei Misza Kostylew odrzuciła opiekę lekarza z miłości do więźnia. Polacy potrafili się zjednoczyć – tu postawa więźniów, którzy podejmują głodówkę wbrew obozowemu regulaminowi, aby wyegzekwować na władzach obozu dotrzymanie warunków amnestii.

Podsumowując Herling Grudziński ukazał także postawy które nie poddały się całkowicie procesowi degradacji nawet w sytuacjach ekstremalnych, w warunkach barbarzyńskich człowiek potrafi pozostać człowiekiem, nie tracąc całkowicie swojej moralności i godności. W Epilogu powieści zawarte jest humanistyczne przesłanie, że żadne okoliczności nie usprawiedliwiają nieetycznych zachowań człowieka.

Przerażające zachowania człowieka wobec drugiej jednostki w czasach wojny ukazał Tadeusz Borowski w utworze pt. „ Proszę państwa do gazu „, gdzie została pokazana rzeczywistość obozowa. Jedną ze wstrząsających scen jaką opisał Borowski jest ukazanie dziecka, które biegnie za swoją matką krzycząc „ mamó,,. Kobieta nie przyznaje się do własnego stworzenia, ucieka zakrywając twarz rękoma. Ukazana została także dziewczynka bez nogi trzymająca się za ręce, łzy cieką jej po twarzy, krzyczy „ boli,,, lecz więźniowie cisną ją na auto. Te drastyczne sceny pokazują człowieka w sytuacji ekstremalnej, który jest pozbawiony uczuć, bezlitosny, odczłowieczony, celem jednostki jest przeżycie kosztem drugiego człowieka.

Przedstawione zostało prawo odwróconego dekalogu, dehumanizacja, odczłowieczenie. Ludzie, którzy tego doświadczyli czują wewnętrzną pustkę, odrazę do samych siebie. Borowski ukazał ludzi zlagrowanych, czyli oswojonych ze śmiercią, pozbawionych uczuć wyższych, nastawionych na to, aby za wszelką cenę przetrwać, obojętnych na śmierć i cierpienie innych. Sytuacja ekstremalna jaką było przebywanie w obozie sprawiła, że człowiek był jednocześnie ofiarą i katem dla współtowarzysza.

Puentując człowiek w sytuacji ekstremalnej jest w stanie zrobić wszystko, aby przeżyć. Nasuwa się pojęcie relatywizmu moralnego, gdzie różni ludzie mogą podlegać odmiennym wymaganiom moralnym. Wojna zaburzyła wrażliwość i osobowość ludzi. Sytuacja ekstremalna jaką była okupacja, bitwa doprowadziły do upadku wartości kultury współczesnych ludzi.

Ludzie w sytuacjach zagrażających ich życiu **zachowują się różnie i nigdy nie można przewidzieć** jaka będzie reakcja człowieka na koszmar, który przeżywa